

Step2Job tukemassa koulutettujen maahanmuuttajien tietä työelämään

Leena Inkeröinen, KM, opintosuunnittelija, oppimis- ja ohjauspalvelut, Lapin ammattikorkeakoulu

Jonna Löf, KM, opintosuunnittelija/projektikoordinaattori, oppimis- ja ohjauspalvelut, Lapin ammattikorkeakoulu

Asiasanat: maahanmuuttajat, koulutus, ohjaus, työelämä

Maahanmuuttaja-käsite on hyvin monimuotoinen tarkoittaen monesta eri syystä maahan muuttanutta henkilöä. Maahanmuuttaja voi olla sotaa tai katastrofia pakoon lähtenyt pakolainen tai turvapaikanhakija, opiskelemaan tai työnperässä muuttanut henkilö, rakkauden perässä tai perheen yhdistämisen kautta maahan muuttanut. Myös maahanmuuttajalle Suomessa olon aikana syntynyt lapsi mielletään maahanmuuttajaksi, vaikka häntä kutsutaankin toisen sukupolven maahanmuuttajaksi. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2018.)

Suomessa asuvien ulkomaalaisten määrä on lähes kaksinkertaistunut 2000-luvun aikana. Vuonna 2015 maahanmuuttajia asui Suomessa 229 000, mutta jo vuonna 2020 maahanmuuttajia ennakoitaan olevan 330 000. Maahanmuuttajien määrä vaihtelee kansainvälisen turvallisuustilanteen johdosta, mutta myös yhteiskunnallinen ja taloudellinen tilanne vaikuttavat maahanmuuttoon. Suomeen muuttajista suurin joukko on lähtöisin Virosta, Venäjältä ja Irakista. Myös Kiina, Ruotsi ja Thaimaa ovat hyvin edustettuina. Maahanmuuttajista 81 prosenttia on 15–64-vuotiaita eli esimerkiksi opiskelun ja työelämän kannalta aktiivista ikäluokkaa. Kotouttaminen on prosessi, joka käynnistyy oleskeluluvan saannista ja sillä pyritään sopeuttamaan maahanmuuttaja yhteiskuntaan sekä auttamaan työelämään siirtymistä. Kotoutuminen voi sisältää kouluttautumista alalle tai esimerkiksi kielikoulutusta, työharjoittelua tai muita kuntouttavia toimenpiteitä. (Kotouttaminen.fi.)

Kouluttautumisen tarkastelu lähtee liikkeelle taustalla olevan koulutuksen ja osaamisen kartoituksesta. Pääsääntöisesti olemassa olevien tutkintojen todistukset vaativat käännettämistä suomenkielelle, jotta voidaan arvioida niiden vastaavuutta suomalaiseen koulutukseen. Tutkintojen rinnastamisen suorittaa Opetushallitus (OPH) tai niiden tutkintojen osalta, jotka vaativat aseman laillistamista, Valvira. Tällaisia ovat esimerkiksi terveydenhuollon tutkinnot. Tässä työssä virastot tekevät yhteistyötä koulutusorganisaatioiden kanssa, jotka arvioivat vastaavuutta sekä mahdollisen täydentävän koulutuksen tarvetta. Tutkinto voidaan tunnistaa kokonaisuudessaan tai osin, jolloin määritellään ne osaamisen alueet, joita vahvistamalla osaaminen voidaan tunnustaa. Lisäksi arvioidaan maahanmuuttajan suomen kielen taitoa. Tarvittaessa OPH tai Valvira pyytää maahanmuuttajaa osoittamaan riittävää suomen kielen taitoa, joka voidaan tehdä esimerkiksi Yleisten kielitestien avulla.

Hankkeen avulla työelämään

Step2Job – Työuralle osaamista tunnistamalla (1.6.2016 - 31.5.2019) on Lapin yliopiston Koulutus- ja kehittämispalveluiden sekä Lapin ammattikorkeakoulun toteuttama ESR-rahoitteinen hanke, jonka tavoitteena on edistää korkeakoulutettujen maahanmuuttajien työllistymistä aiemmin hankittua osaamista tunnistamalla ja kehittää maahanmuuttajataustaisten työnhakijoiden osaamista työelämälähtöisen täydennys- ja lisäkoulutuksen kautta. Hankkeen kohderyhmänä ovat maahanmuuttajat, joilla on lähtömaassaan suoritettuna korkeakouluopintoja, korkeakoulutasoista osaamista omaavat ja korkeakoulu-uralle pyrkivät maahanmuuttajat. Lisäksi hankkeella pyritään tukemaan maahanmuuttajia niin virastoissa kuin oppilaitoksissa työkseen ohjaavia henkilöitä.

Hankkeen aikana maahanmuuttajia on tuettu heidän osaamisensa tunnustamisessa ja ammattinimikkeen laillistamisessa. Hankkeessa on ohjattu 73 henkilöä. Asiakkaita on avustettu todistusten käännettämisissä, hakemuskäsittelyn vireillepanossa ja heitä on ohjattu heidän ammatillista osaamistansa vahvistaviin koulutuksiin, suomen kielen koulutuksiin tai korkeakouluopintojen pariin. Opiskelupoluille ohjaamassa mukana ovat olleet myös Lapin yliopiston avoin yliopisto ja Lapin ammattikorkeakoulun avoin ammattikorkeakoulu. Hankkeen opiskelijoille on tarjottu mahdollisuus suorittaa avoimia korkeakouluopintoja osana ammatillisen osaamisensa täydentämistä.

Osaamisen kasvattamisen tueksi on rakennettu osaamismerkkejä, joilla maahanmuuttaja voi todentaa osaamistaan työnantajille esimerkiksi suomen kielen ja Office-välineiden osalta (Turpeenniemi 2017, 75). Ammatillisen suomen kielen osalta hankkeessa on mallinnettu 10 opintopisteen verkkokoulutus, joka toimii Moodle-ympäristössä ja keskittyy sparrauksen avulla tehtävään yksilölliseen opiskeluun. Lisäksi maahanmuuttajien kanssa toimiville on laadittu ohjauspeli, jonka avulla voi harjoitella erilaisia maahanmuuttajien ohjauksen kohtaamistilanteita ja havainnollistaa maahanmuuttajien kanssa toimivaa verkostoa.

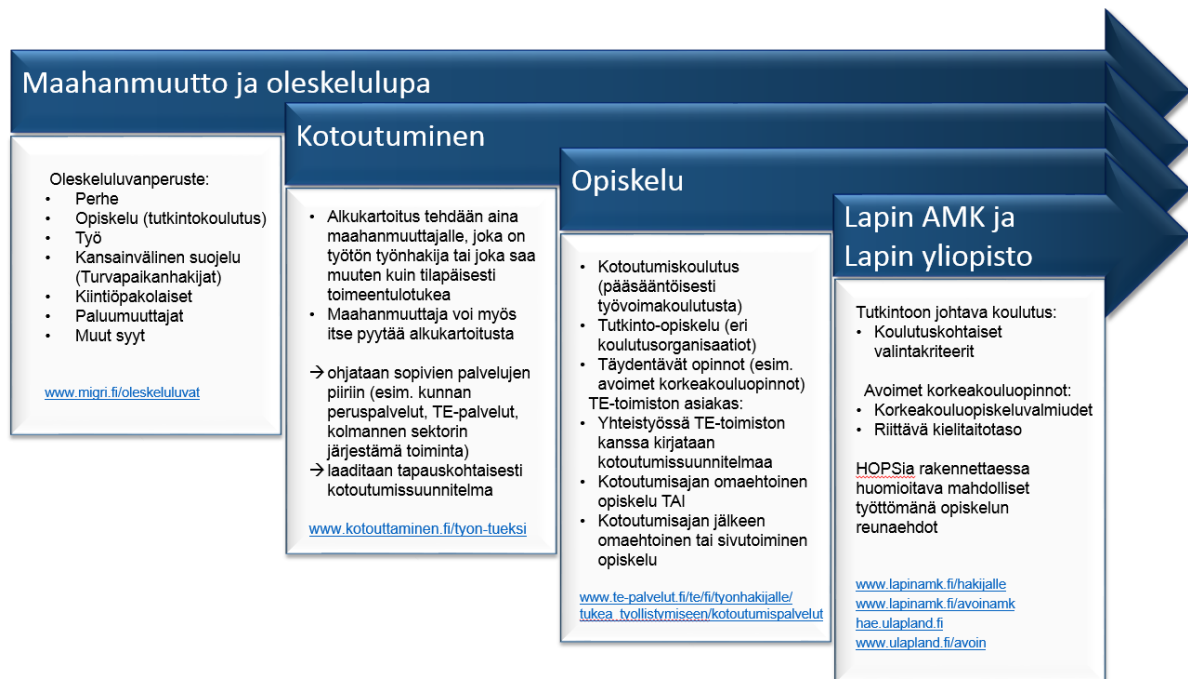
Step2Job-hankkeella on ollut monenlaisia yhteistyökumppaneita. Maahanmuuttajuus-teeman ympärillä on toiminut samanaikaisesti muitakin maahanmuuttaja-hankkeita. Hankeyhteistyö on luonut ymmärrystä ja tietämystä sekä tuonut synergiaetua. Hankkeelle on ohjautunut asiakaskuntaa eri toimijoiden kautta. Hankkeen kohderyhmä on hyötynyt tehdyistä toimenpiteistä ja toisaalta samalla osaamista on syntynyt myös hankkeeseen ja hankkeen toimijoille. Hankkeessa rakennettu ohjauspeli tuo hyvin esiin sen, kuinka monta eri toimijaa maahanmuuttaja polullaan kohtaa ja kuinka erilaisia tilanteita maahanmuuttajien parissa työskennellessään työntekijä voi kohdata. Ei ole vain yhtä oikeaa toimintatapaa tehdä asioita, vaan avoin keskustelu ja yhteistyö vievät asioita eteenpäin.

Korkeakoulujen rooli maahanmuuttajalle

Korkeakouluopiskelulla on iso merkitys maahanmuuttajille; heidän kotoutumisellensa, työllistymiselle ja ural-la etenemiselle. Kouluttautuminen edesauttaa heitä kiinnittymään yhteiskuntaan ja Lapin alueelle. Palveluiden ja ohjauksen avulla maahanmuuttajat saadaan kotoutettua nopeammin itsenäisiksi ja yhdenvertaisiksi kansalaisiksi. Koulutuksen kautta heidän ammattitaitonsa ja asema työmarkkinoilla paranevat sekä verkostot ja työelämäyhteydet laajenevat. Maahanmuuttajan taustalla olevaa osaamista voidaan tunnistaa ja saattaa hänet oikeilla toimilla hänelle sopivaan koulutukseen. Lapin ammattikorkeakoulu ja Lapin yliopisto tarjoavat erilaisia mahdollisuuksia erilaisten opintopolkujen kautta. Avoimen yliopiston ja avoimen ammattikorkeakoulun rooli tutkintokoulutuksen rinnalla on merkittävä.

Maahanmuuttajan osaamisen kehittämisen polku kohti korkeakouluopintoja on tiivistetty kuvioon (kuva 1), joka tiivistää maahanmuuttajan kotouttamisen ja oppimisen polkua aina oleskeluluvan myöntämisestä opiskeluun liittyviin toimenpiteisiin ja käytäntöihin Lapin yliopistossa ja Lapin ammattikorkeakoulussa. Kuvion rinnalle on tuotettu myös CheckList

ohjaustyön tueksi. Kuviota ja tarkistuslistaa on työstetty ja esitelty mm. molempien organisaatioiden opettajatuutorien työpajoissa.

Kuva 1. Maahanmuuttajan kotoutumisen ja opiskelun polku. (Löf & Turpeenniemi 2017)

Maahanmuuttajalle, joka yrittää rakentaa elämäänsä suomalaiseen yhteiskuntaan, olisi tärkeää saada vahva suomen kielen taito, sillä vaikka monikulttuurisuus ja kansainvälisyys nostavat päätään, monessa ammatissa suomen kieli on silti vaatimus. Olisi pohdittava, minkälaisella tuella ja ratkaisulla saataisiin yhä useampi maahanmuuttaja mukaan sekä päivä- että monimuotoryhmiin? Millaisia suomen kielen opiskelumahdollisuuksia ja ohjauspalveluita me korkeakouluina voisimme maahanmuuttajille tarjota? Tulisiko meidän kehittää saavutettavia, monialaisia verkkototeutuksia tukemaan maahanmuuttajaa ja miksei myös vasta itsenäistyvää nuorta arki- ja työelämän taidoissa sekä saamaan sitä kautta varmuutta omaan ammatilliseen toimijuuteen ja verkostomaiseen työskentelyyn?

Lähteet

Löf, J. & Turpeenniemi, S. 2017. Maahanmuuttajan kotoutumisen ja opiskelun polku.

Kotouttaminen.fi. Maahanmuutto- ja kotoutuminen Suomessa. Osoitteessa http://kotouttaminen.fi/documents/3464316/4355252/tietopaketti_2016_a4.pdf/23825b41-5f25-47ce-94ff-659990325306. Luettu 29.3.2019.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Käsitteet. Osoitteessa <https://thl.fi/fi/web/maahanmuuttajat-ja-monikulttuurisuus/tyon-tueksi/kasitteet>. Luettu 1.4.2019.

Turpeenniemi, S. 2017. Digitaalisista osaamismerkeistä tukea maahanmuuttajien työllistymiseen. Kangastie, H. (toim.) TKI-hankkeista voimaa koulutuksen ja opetuksen kehittämiseen. Lapin AMKin julkaisuja, Sarja B. Tutkimusraportit ja kokoomateokset 13/2017, 75-77.

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

